

*Т.А. Пода, канд. філос. наук, доц.,
О.М. Сідоркіна, канд. філос. наук, доц.,
О.П. Скиба, канд. філос. наук, доц.
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Екзистенційний оптимізм ідеї польоту

*У статті здійснено філософську ретроспекцію змісту і значення ідеї польоту.
А також зроблено аналіз сучасних уявлень пов'язаних із досягненнями технічних
та гуманітарних наук.*

Феномен польоту здавна займав важливе місце у свідомості як пересічної людини, яка спостерігала за пересуванням птахів і комах, так і мислителів минулого, які намагалися досягнути природу людини як істоти у системі царств природи. Відомо, що значна кількість людей відчували стан польоту уві сні, низка східних духовних практик демонструють можливість подолання сили земного тяжіння людським тілом у тісній взаємодії з духом.

Сучасному ж етапу технічного втілення ідеї польоту, представленого найрізноманітнішими функціональними моделями літальних повітряних апаратів, передував більш тривалий етап філософських роздумів, міфологічних сюжетів і перших найпростіших обґрунтувань цієї ідеї, висловлення принципової можливості для людини подолати силу земного тяжіння і опанувати повітряну стихію. Перші практичні кроки до здійснення ідеї польоту зробив італійський винахідник, вчений і художник Леонардо да Вінчі, який намагався зробити штучний аналог пташиних крил. В наступному процес еволюції штучних засобів пересування людина здійснила своєрідне коло – від імітації пташиних крил до фотонних ракет з одночасним пошуком принципів пересування людини у навколишньому середовищі.

Якщо звернутися до ретроспекції ідеї польоту людини, то перші згадки про неї ми можемо знайти ще у найдавніших міфологічних, релігійних та філософських текстах, які дійшли до наших часів (давні тексти Шумеру, Вавилонії, Єгипту, давньоіндійські Веди, тексти Біблії, давньогрецька міфологічна традиція, зокрема, відомий міф про Ікара тощо). Всі вони виступають в якості перш за все історичних джерел, джерел реконструкції історії філософської думки загалом. Проте, надзвичайний інтерес, на нашу думку, становить спеціальне виділення та вивчення саме філософського змісту і значення ідеї польоту, дослідження її еволюції протягом багатьох історичних епох, а також аналіз сучасних уявлень, пов'язаних із останніми досягненнями технічних, гуманітарних наук та фізіологію людського організму.

Варто відзначити, що вже були спроби ретроспективного погляду та систематизації значного фактичного матеріалу щодо ідеї польоту людини, і зокрема, у космічний простір. Тут, насамперед, слід відмітити ґрунтовні праці енциклопедичного характеру знавця авіації, аеродинаміки, теорії ракет і міжпланетних сполучень Миколи Олексійовича Риніна (1877 – 1942). У 1928 році тоді ще в Ленінграді (Санкт-Петербурзі) вийшов перший випуск його

космічної енциклопедії «Межпланетные сообщения. Мечты, легенды и первые фантазии» («Міжпланетні сполучення. Мрії, легенди та перші фантазії» (переклад авторський)) (другий випуск «Межпланетные сообщения в фантазиях романистов» («Міжпланетні сполучення у фантазіях романістів» (переклад авторський)); а всього за своє життя вченим підготовлено десять випусків). У цій праці М.О. Ринін прослідкував історію мрій, казок і фантазій польотів до просторів Всесвіту, показав як розвивалася ця ідея, послідовно переходячи до фантазій романістів, а потім до проєктів інженерів та вчених.

В одній зі своїх книг вчений пише: «Будемо сподіватися, що рано чи пізно людина проб'є два панцирі, які скували Землю – тяжіння і супротив атмосфери, та піднесеться догори – у безкінечний світовий простір» [3, с. 209]. Загалом, досвід М.О. Риніна оцінюється як унікальний у своєму роді, який не втратив наукового значення і до сьогодні.

Серед інших дослідників можна відмітити піонерів авіації і космонавтики К.Е. Цюлковського, М.С. Жуковського. Мріючи про політ, К.Е. Цюлковський відзначав те, що «планета є кошиком розуму, але не можна вічно жити у кошиці». Окрему сторінку у розвитку технічних і соціальних аспектів ідеї польоту людини становить цикл науково-популярних романів французького письменника-фантаста Жюль Верна та інших видатних мислителів минулого.

Зазначимо, що з плином часу сама ідея польоту все більше отримувала оптимістичне наповнення екзистенційного характеру, в межах якої передбачалася можливість подолання і зняття багатьох протиріч людини і природи, людини і соціуму, зокрема, проблема життя і смерті, кінечності існування окремого індивіда і його величезного духовного і фізичного потенціалу.

Сучасні дані експериментальної фізіології і біофізики клітин свідчать про енергетичну природу фізіологічних процесів як у живих істот загалом, так і в організмі людини зокрема. Навіть сам процес еволюції екосистем спрямований на збільшення сумарного потоку енергії, що проходить через них.

В літературі пропонується умовна гіпотетична модель енергосистеми людини «Людина-атом», суть якої полягає в тому, що людина як система, здатна до самовдосконалення із одноклітинної істоти, яка плаває в рідкому середовищі, перетворила себе і свій опорно-руховий апарат у багатоланковий пристрій для ходіння по Землі. Центром управління виступає позитивно заряджене плазмене ядро атома, розташованого у голові під твердим кістковим покриттям. Поступово буде трансформуватися і взаємодія рухового апарату людини із зовнішнім середовищем пересування (політ), оскільки вже за останні кілька сот років у розвитку людини спостерігаються такі явища, як грацилізація всього кістяка у бік зменшення його масивності та брахікефалізація, тобто округлення форми голови зверху [1, с. 42–43; 2]. Тобто, екстраполяція можливого нового способу пересування людини з часом виглядає наступним чином: рідке середовище мешкання – плавання як засіб пересування в минулому, тверде – хода по землі (сучасність) і газоподібне середовище – політ (у майбутньому).

Це питання у своїй практичній площині тісно пов'язане із таким складовими, як тривалість життя людини, середовище життєдіяльності та фактор її морально-етичного самовдосконалення. Останній фактор відіграє важливу роль у реалізації справжнього призначення людини, розкритті її творчого потенціалу. Висока моральності і духовна досконалості завжди займали провідну роль в усіх релігійних системах світу, а на сучасному етапі розвитку науки це знаходить підтвердження вже на експериментальному, доказовому рівні. Головні закони природи і Всесвіту діяли раніше і продовжують діяти дотепер, і нашим завданням має стати постійне прагнення і спрямування зусиль на їх пізнання і використання на благо собі і оточуючим. Саме таким нам вбачається розуміння екзистенційного оптимізму ідеї польоту людини.

Список літератури

1. Смирнов В.М. От круга – к спирали жизни! / В.М. Смирнов – К.: Ово «Знание» УССР, 1990. – 48 с. – (Сер. 5 «ВЛС» № 15)
2. Стасенко А.А. Физика полета. / А.А. Стасенко – М.: «Наука» Главная редакция физико-математической литературы, 1988. – 144 с. – (Бка «Квант», Вып. 70.)
3. Черненко Г. Жизнь, книги и полёты профессора Рынина / Г. Черненко // Глобус. Географический сборник. Научно-художественная книга. Составитель Л.А. Джалалбекова. – Л.: «Дет. лит.», 1978. – 368 с.